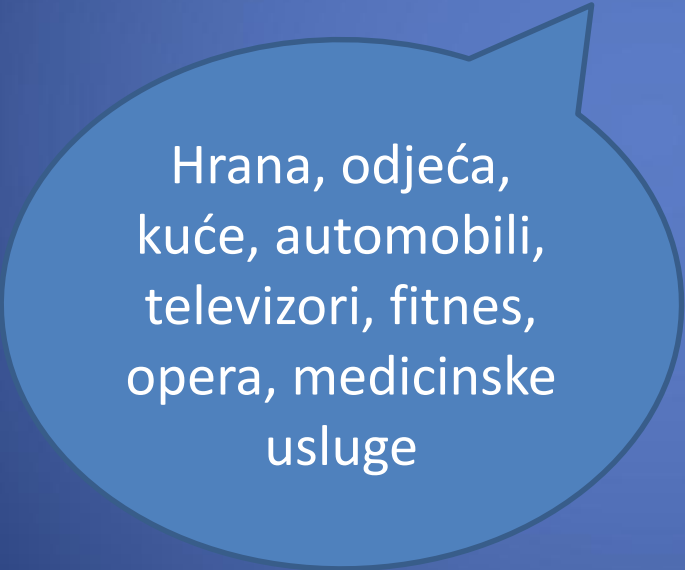

OPŠTE EKONOMSKO OKRUŽENJE

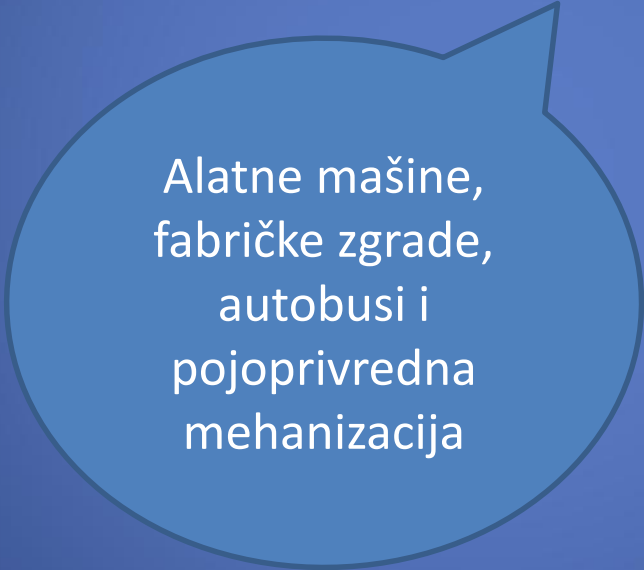
Potrošačke i proizvođačke robe i usluge

Potrošačke robe i usluge $\Rightarrow$ koriste se direktno za zadoovljavanje sopstvenih potreba.

Hrana, odjeća,
kuće, automobili,
televizori, fitnes,
opera, medicinske
usluge

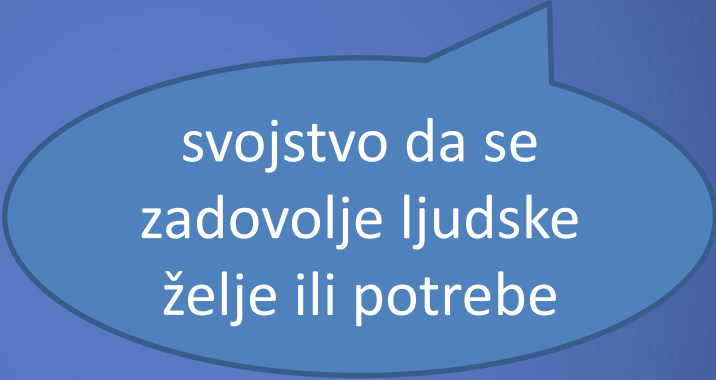
Proizvođačke robe i usluge $\Rightarrow$ koriste se za proizvodnju potrošačkih roba i usluga ili drugih proizvođačkih roba.

Alatne mašine,
fabričke zgrade,
autobusi i
pojoprivredna
mehanizacija

Mjere ekonomske vrijednosti

Robe i usluge se proizvode i traže zato što direktno ili indirektno imaju $\Rightarrow$ **korisnost**

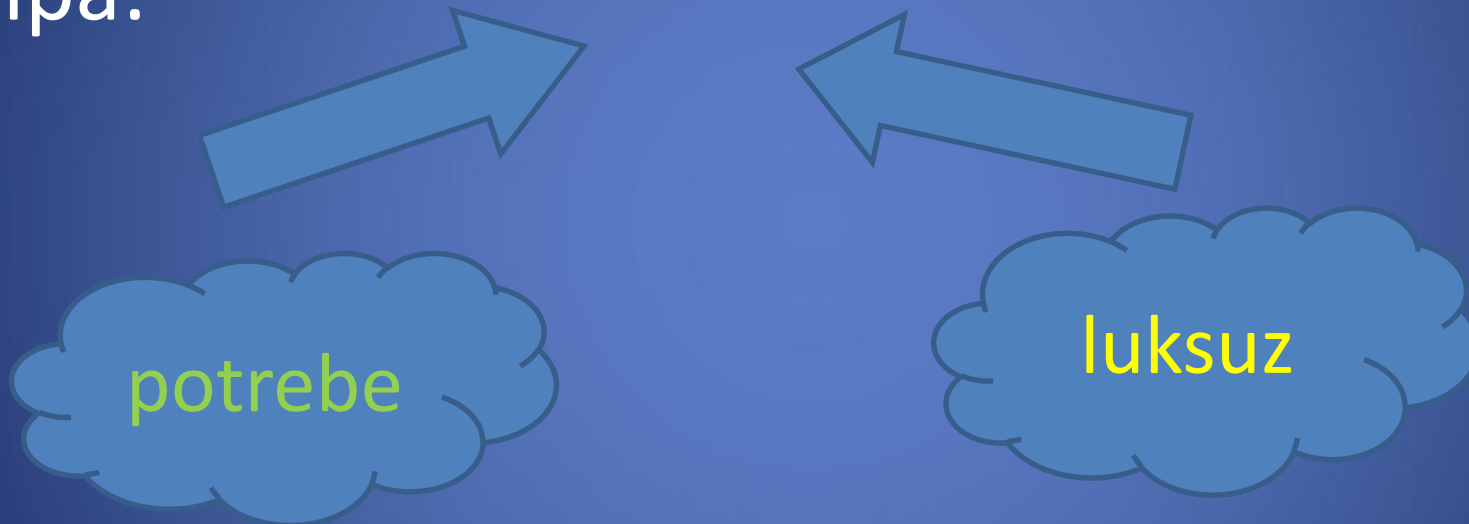

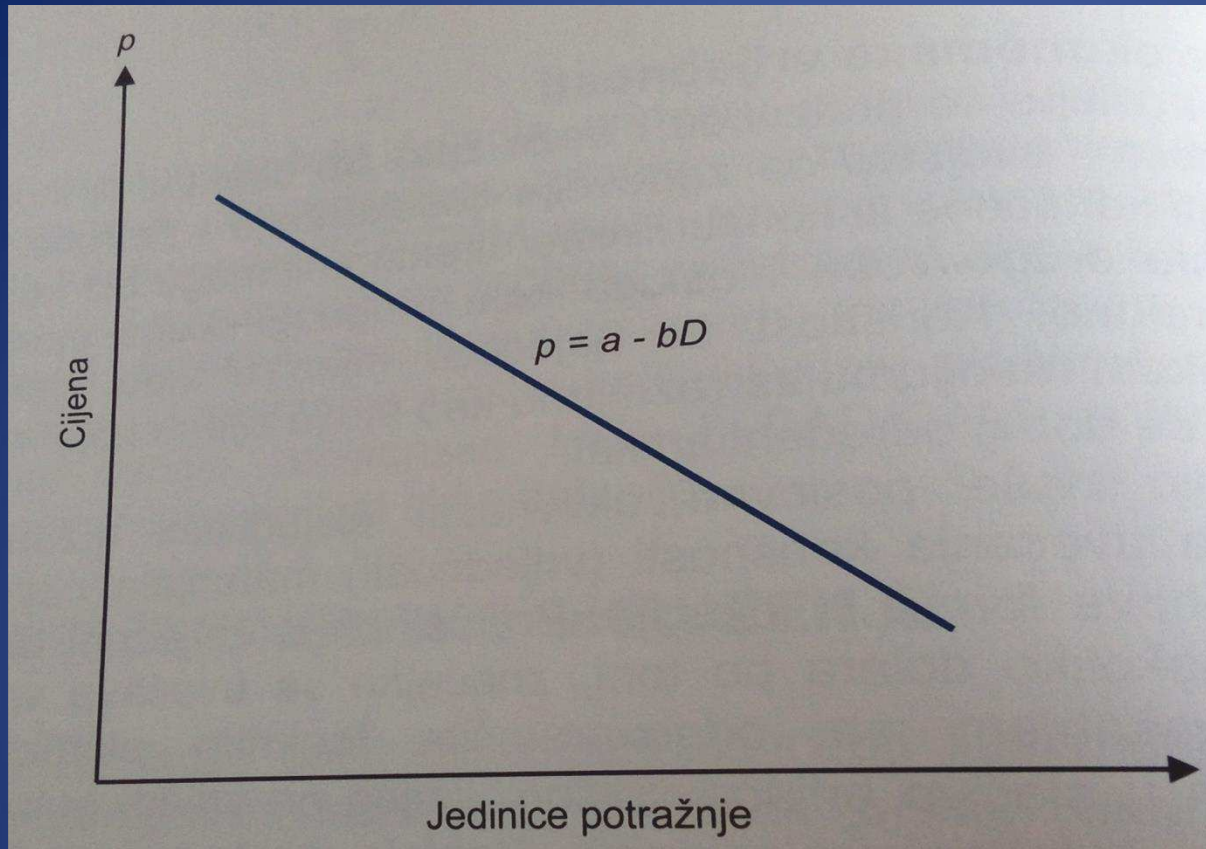
svojstvo da se zadovolje ljudske želje ili potrebe

Korisnost se najčešće mjeri u vidu **vrijednosti** izražene u nekom medijumu za razmjenu kao što je **cijena** koja mora biti plaćena da bi se dobio određeni artikl.

Potrebe, luksuz i potraživanje novca

Robe i usluge mogu se podijeliti u dva tipa:

Slika – opšta zavisnost cijena - potražnja

$p = a - bD$ za $0 \leq D \leq a/b$ i $a > 0$, $b > 0$

p – prodajna cijena po jedinici

D – potražnja

a - odječak na ordinati – cijena

b - nagib

Konkurencija

Većina opštih ekonomskih principa je definisana za situacije u kojima postoji $\Rightarrow$ **savršena konkurencija**

Savršena konkurencija se javlja u situaciji u kojoj je bilo koji dati proizvod obezbjeđen od **velikog broja prodavaca** i **ne postoji ograničenje** za uključivanje novih prodavaca na tržište.

Monopol je suprotna krajnost od savršene konkurencije.

Savršen monopol $\Rightarrow$ kada je **jedan originalan proizvod ili usluga** na raspolaganju od strane samo jednog snabdjevača i kada prodavac može da spriječi ulazak svih ostalih na tržište.

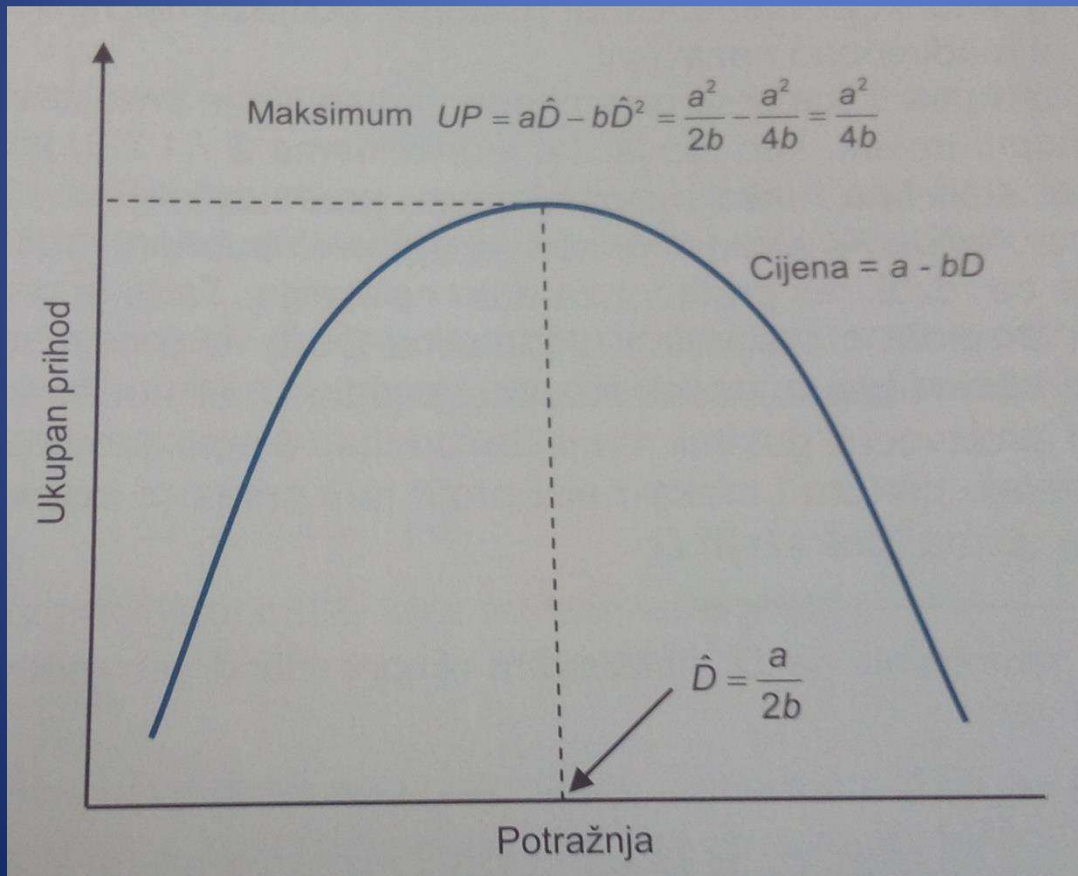
Savršen monopol se rijetko javlja u praksi zato što:

1. Malo proizvoda je tako originalno da zamjene ne bi mogle biti korišćene na zadovoljavajući način
2. Državne regulative sprečavaju monopole

Funkcija ukupnog prihoda

UP = cijena x potražnja = $p \cdot D$ odnosno

$$UP = (a - bD) = aD - bD^2 \quad \text{za } 0 \leq D \leq a/b \text{ i } a > 0, b > 0$$

Slika – Funkcija ukupnog prihoda u zavisnosti od potražnje

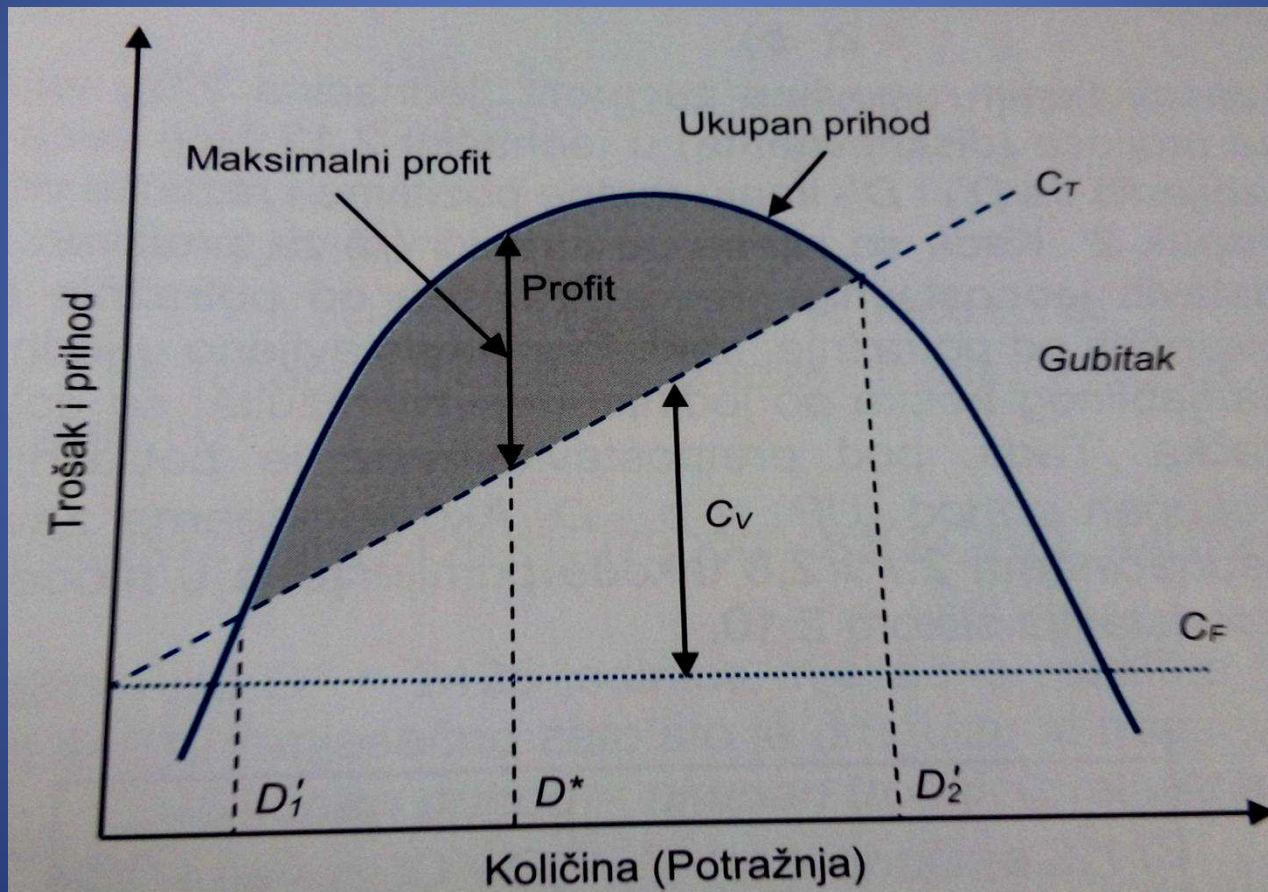
Trošak, veličina i karakteristike prelomne tačke

Fiksni troškovi ostaju konstantni u širokom intervalu aktivnosti pod uslovom da se usljed politike operacije ne prekidaju trajno.

Pri nekoj potražnji, ukupni trošak je:

$$C_T = C_F + C_V$$

Dva su postupka za pronalaženje prelomne tačke:
⇒u prvom postupku **potražnja je funkcija cijene**.
⇒drugi postupak podrazumijeva da su **cijena i potražnja međusobno nezavisni**.

Slika – Kobinovane f-je troškova i prihoda i prelomna tačka kao f-ja količine i njihov uticaj na profit (Postupak 1)

Prvo, pri bilo kom obimu (potražnji) D ,

$$\begin{aligned}\text{Profit (gubitak)} &= \text{ukupan prihod} - \text{ukupni troškovi} \\ &= (aD - bD^2) - (C_F + c_v D) \\ &= -bD^2 + (a - c_v)D - C_F \quad \text{za } 0 \leq D \leq a/b \text{ i } a > 0, b > 0 \quad (**)\end{aligned}$$

Da bi se pojavio profit, na osnovu jednačine (**), dva uslova moraju da budu zadovoljena:

1. $(a - c_v) > 0$; tj. cijena po jedinici koja neće rezultirati nedostatkom potražnje mora biti veća od varijabilnog troška po jedinici (ovim se izbjegava negativna potražnja)
2. Ukupan prihod (UP) mora prevazići ukupan trošak (C_T) za obuhvaćeni period.

Ako su ovi uslovi ispunjeni, može se naći optimalna potražnja pri kojoj će se javiti maksimalan profit, određivanjem prvog izvoda jednačine (***) po D i izjednačavanjem sa nulom:

$$d(\text{profit})/dD = a - c_v - 2bD = 0$$

Optimalna vrijednost D koja maksimizira profit je:

$$D^* = a - c_v / 2b$$

Da bismo bili sigurni da imamo **maksimalan profit** (a ne minimalan) znak drugog izvoda mora biti negativan. Provjeravajući to dobija se:

$$d^2(\text{profit})/dD^2 = -2b$$

Ekonomska prosječna tačka za neku operaciju javlja se kada se ukupni prihod izjednači sa ukupnim troškom. Tada važi za ukupni prihod i ukupni trošak, kao što je korišćeno za izvođenje jednačina (***) i pri bilo kojoj potražnji D,

Ukupan prihod = ukupan trošak (prolomna tačka)

$$aD - bD^2 = C_F + c_v D$$

$$-bD^2 + (a - c_v)D - C_F = 0 \quad (***)$$

Kako je jednačina kvadratna sa jednom nepoznatom (D) mogu se dobiti rješenja za prelomne tačke D'_1 i D'_2 (korjeni jednačine):

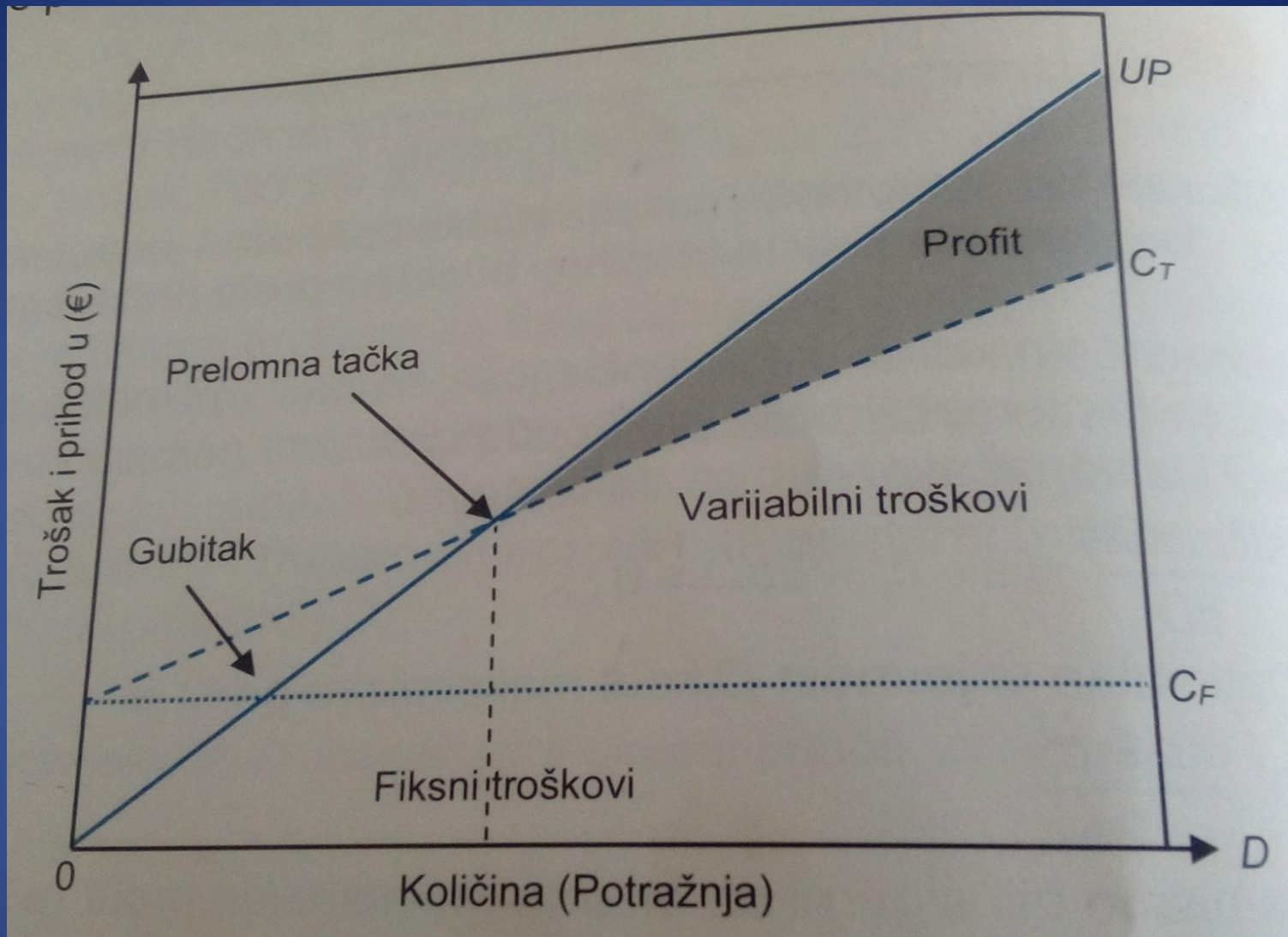
$$D'_{1,2} = -(a - c_v) \pm [(a - c_v)^2 - 4(-b)(-C_F)]^{1/2} / 2(-b)$$

Postupak 2: Kada se cijena po jedinici (p) za proizvod ili uslugu može predstaviti jednostavnije, kao nezavisna od potražnje (nasuprot linearne zavisnosti od potražnje $p=a-bD$) i veća od c_v , za rezultat se dobija jedna prelomna tačka.

Tada pod pretpostavkom da je potražnja odmah dostignuta, ukupan prihod je $UP=p \cdot D$

Ako je linearna zavisnost za troškove u jednačinama $C_T=C_F+C_V$ i $C_V=c_v \cdot D$ takođe primjenjena u modelu, tipična situacija se predatvlja sljedećom slikom:

Slika – Tipični dijagram preloma sa konstantnom cijenom (p)